

Α΄ Τάξη Γυμνασίου
Ξυλαγανής

ΞΥΛΑΓΑΝΗ

ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ-ΣΑΠΩΝ

Τα αξιοθέατα του χωριού
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΞΥΛΑΓΑΝΗ

ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ-ΣΑΠΩΝ

Τα αξιοθέατα του χωριού
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

© Δήμος Μαρωνείας-Σαπών – Γυμνάσιο Ξυλαγανής

Δήμος Μαρωνείας-Σαπών

25323 50111 | gg.maroneias-sapon@0873.syzefxis.gov.gr

Γυμνάσιο Ξυλαγανής

25330 22490 | mail@gym-xylag.rod.sch.gr

Συγγραφική ομάδα: Σοφία Αθανασιάδου, Θωμάς Αλτινός, Ραφαήλ Βαρνιτσιώτης, Μαρίνα Ιακωβίδου, Κίπτη Μπαράν, Κομοτήλ Χαλήλ Γκιονούλ, Εμμανουήλ Κωστόπουλος, Κωνσταντίνος Μαυροματόπουλος, Πολυχρόνης Μηνόπουλος, Ραήφ Ντιλά, Κωνσταντίνος Τασίδης, Ευθύμιος Τσομπανικολίδης, Δέσποινα Τσότρα

Υπεύθυνος Καθηγητής: Αθανάσιος Καλογιαντσίδης

Σχεδιασμός, γραφιστική επιμέλεια,
τυπογραφικές διορθώσεις,
μοντάζ, διαχωρισμοί, εκτύπωση, παραγωγή:
TWO K Project ΕΠΕ
Όπισθεν Οικισμού Ηφαίστου,
έναντι Πανεπιστημιούπολης, 69150 Κομοτηνή
25310 72486 | hello@2kproject.gr

Χορηγός σχεδιασμού ηλεκτρονικής
και έντυπης έκδοσης

Χορηγός
έντυπης έκδοσης

Περιεχόμενα

Χαιρετισμός Δημάρχου	4
Προλογικό σημείωμα	5
1. Ξυλαγανή, η ιστορία του οικισμού.....	6
1.1 Σημαντικές χρονολογίες για τον οικισμό	8
2. Αξιοθέατα του χωριού	9
2.1 Το Λαογραφικό Μουσείο	9
2.2 Το Μνημείο Πεσόντων	10
2.3 Η Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη	15
2.4 Το Πολιτιστικό Κέντρο	19
2.5 Το εξωκλήσι της Αναλήψεως του Σωτήρος	20
2.6 Το εξωκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης	20
3. Προτάσεις για διαμονή	22
4. Προτάσεις για διασκέδαση	23

Χαιρετισμός Δημάρχου

Το εξαιρετο και γοητευτικό συλλογικό πόνημα του Γυμνασίου Ξυλαγανής τεκμηριώνει με τον καλύτερο τρόπο ότι οι μαθητές και οι μαθήτριές του είναι άξια τέκνα της Ξυλαγανής, και η γενέτειρά τους μπορεί να νιώθει ότι το μέλλον της είναι λαμπρό, αφού θα το γράψουν ταλαντούχοι, ικανοί και φιλοπάτριδες πολίτες.

Το έργο που κατατέθηκε δημόσια προκαλεί θαυμασμό για την πολυφωνία, την άρτια τεκμηρίωση, τον υψηλό στοχασμό του και θα αποτελέσει οδοδείκτη σε όποιον θέλει να ανακαλύψει τη μαγεία της Ξυλαγανής.

Ντίνος Χαριτόπουλος,
Δήμαρχος Μαρωνείας-Σαπών

Πρόβλεψη φωτογραφίας: <https://www.youtube.com/watch?v=LD5UC6DLXSI>

Προλογικό σημείωμα

Το σχολείο μας είναι κοινωνικά... ανήσυχο. Το σχολείο μας, που εδώ και κάποια χρόνια, δυστυχώς, «συρρικνώνεται» και ο αριθμός των μαθητών του συνεχώς μικραίνει, ξέρει ότι η «επιβίωσή» του εξαρτάται απ' την επιβίωση και το δυνάμωμα του χωριού που το φιλοξενεί. Το χωριό μας, δυστυχώς, «μικραίνει» κι αυτό, αφού οι νεώτερες γενιές το εγκαταλείπουν.

Θέλουμε το χωριό μας να γίνει όπως παλιά. Ένα μεγάλο χωριό, γεμάτο παιδιά και ζωή. Γι' αυτό και εμείς θελήσαμε, μέσα από τον συγκεκριμένο Τουριστικό Οδηγό, που φιλοξενεί μερικά αντιπροσωπευτικά αξιοθέατα του χωριού, να προβάλλουμε την Ξυλαγανή, να την κάνουμε πιο γνωστή για να την επισκεφτεί κόσμος αλλά και για να μείνει εδώ. Ο Οδηγός αυτός είναι προϊόν συνεργασίας και προέκυψε στο πλαίσιο του προγράμματος «Τα αξιοθέατα του χωριού μου – Τουριστικός Οδηγός», που υλοποιήσαμε το σχολικό έτος 2022-2023.

Θέλουμε κόσμο στο χωριό μας, δημιουργικό και αισιόδοξο... Ανήκουμε στην κοινωνία των πολιτών που αντιστέκεται –έμπρακτα– στο ερήμωμα της υπαίθρου. Στην προσπάθεια αυτή χρέος της νέας γενιάς είναι να μπει μπροστά.

Ευχαριστούμε θερμά τη Διεύθυνση του Γυμνασίου Ξυλαγανής, την Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων Σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ροδόπης κ. Κατερίνα Σχοινά, τον Δήμο Μαρωνείας-Σαπών και τη Δημοτική Αρχή, καθώς και τις εκδόσεις Παρατηρητής της Θράκης, που συνέβαλαν, ο καθένας με τον τρόπο του, στην υλοποίηση αυτού του εγχειρήματος.

Ο συντονιστής εκπαιδευτικός,
Θανάσης Καλογιαντσίδης –
Οι μαθητές της Α' Γυμνασίου

1 Ξυλαγανή η ιστορία του οικισμού

Η Ξυλαγανή είναι κωμόπολη της Θράκης, ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης, στον Δήμο Μαρωνείας-Σαπών και απέχει 17 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του Νομού, την Κομοτηνή. Παλαιότερα αποτελούσε την έδρα του Δημοτικού Διαμερίσματος Ξυλαγανής αλλά και του Δήμου Μαρωνείας. Είναι κτισμένη σε υψόμετρο 40 μέτρα από τη θάλασσα και, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, έχει 1.180 κατοίκους.

Το 1871 ο ιατρός της Μαρώνειας **Μελίρρυτος** στην *Περιγραφή ιστορική και γεωγραφική υπ' εκκλησιαστικήν έποψιν της θεοσώστου επαρχίας Μαρωνείας* αναφέρεται στο Κουσλανλί, την τότε Ξυλαγανή: Το Κουσλανλί (Ξυλαγανή: Μέρος των πουλιών) έχει νεόδμητον εκκλησία και κοινόν σχολείο με 100 οικογένειες. Οι κάτοικοί του είναι βουλγαρόφωνοι και ασχολούνται με τη γεωργία.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η Ξυλαγανή κατοικούνταν κυρίως από Βούλγαρους, ενώ μετά την προσάρτησή της στην Ελλάδα και τις ανταλλαγές πληθυσμών που ακολούθησαν μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Βουλγαρίας, εγκαταστάθηκαν στο χωριό Έλληνες πρόσφυγες από τις περιοχές της Ανατολικής και της Βόρειας Θράκης. Λίγα χρόνια νωρίτερα, το 1920, το χωριό μετονομάστηκε σε Ξυλαγανή από την Επιτροπή Ονοματοθεσίας.

Οι κάτοικοι της Ξυλαγανής κατάγονται από τις ακόλουθες περιοχές:

- Γιατζικλάρ-Αριμάνη,
- Πέτρα Σαράντα Εκκλησιών,
- Μάλγαρα και Γέννα Αν. Θράκης,
- Ντεβετζίκιοϊ (Εύανδρος) Ραιδεστού Αν. Θράκης,
- Δογάνογλου (ή Ντουγάνογλου ή Ντογάνοβο) Αν. Ρωμυλίας που είχε τότε 800 κατοίκους με Δημοτικό Σχολείο και 50 μαθητές. Σημειωτέον πως σήμερα το Δογάνοβο ονομάζεται Καπετάν Πέτκο Βοεβόδα προς τιμήν του ήρωα, κατά τους Βούλγαρους, και λήσταρχο, για

τους Έλληνες, που έδρασε και στην περιοχή της Ξυλαγανής πριν το 1900.

—**Μεγάλο Μπογιαλίκι επαρχίας Καβακλή Αν. Ρωμυλίας.** Το Μεγάλο Μπογιαλίκι ή Βογιαλίκι (Μάρκειο), το διέσχιζαν τρεις χείμαρροι, οι οποίοι σε κάποιο σημείο ενώνονταν και δημιουργούσαν το ρέμα των Μύλων. Ονομάστηκε έτσι γιατί υπήρχαν υδρόμυλοι ιδιοκτησίας των Μπογιαλικιωτών, ενώ γύρω από το χωριό υπήρχε πυκνό δάσος με δένδρα και θάμνους. Στα ρέματα που προαναφέραμε ψαρεύανε την μπριάννα, τα σαζάνια και λίγα χέλια. Το Μέγα Βογιαλίκιον είχε 2.000 κατοίκους, όλοι ελληνικής καταγωγής και ελληνόφωνοι, που κράτησαν τα έθιμά τους επί 400 χρόνια, τετρατάξιο Δημοτικό Σχολείο με 2 διδασκάλους και 150 μαθητές. Η εκκλησία του χωριού, που χτίστηκε το 1882, ήταν αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και σε αυτήν ιερούργουσαν 4 ιερείς. Στις 15 Αυγούστου γινόταν μεγάλο πανηγύρι, που συνέρρεε από τα γύρω χωριά πλήθος κόσμου Ελλήνων, Βούλγαρων, Τούρκων και αθιγγάνων. Στη θέση του ναού αυτού προϋπήρχε ένας παλαιότερος, που χτίστηκε το 1820 αλλά πυρπολήθηκε κατά τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο του 1877 από τους Οθωμανούς, αφού πρώτα εκείνοι αφαίρεσαν τα πολύτιμα σκεύη του. Δίπλα στην εκκλησία υπήρχε μεγαλοπρεπής ελληνική σχολή, η οποία κτίστηκε το 1891-1893 από χρήματα της κοινότητας Μεγάλου Βογιαλικίου. Σε διάφορα μέρη του χωριού υπήρχαν 11 βρύσες με άφθονο, διαυγές και δροσερό νερό που κατασκευάστηκαν προ του 1897. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, τον Ιούνιο του 1944, κάτοικοι της Ξυλαγανής που είχαν δημιουργήσει ένοπλο τμήμα προσκείμενο στους αντάρτες του Αντών Τσαούς, δέχτηκαν επίθεση από δυνάμεις του βουλγαρικού στρατού. Στη συμπλοκή που ακολούθησε σκοτώθηκε ένας Βούλγαρος στρατιώτης, ενώ από πλευράς των κατοίκων σκοτώθηκαν (τόσο στη σύγκρουση όσο και στην ομαδική εκτέλεση που ακολούθησε) 29 ένοπλοι.

Στην Ξυλαγανή έχουν βρεθεί επίσης πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία περιλαμβάνουν τμήματα ακροπόλεων και τάφους με κτερίσματα. Βορειοανατολικά του οικισμού, στο ύψωμα «Κρεμαστός Λόφος», υπάρχει προϊστορική ακρόπολη (1200-900 π.Χ.). Γύρω από το ύψωμα αυτό υπάρχει περίβολος κτισμένος με ακανόνιστες πέτρες με πύλη, θεμέλια

Προέλευση φωτογραφιών: Ομάδα facebook «Ξυλαγανή παλιά και νέα»

από κυκλικά κτίσματα και ένα ελλειψοειδές κτίριο, που πιθανόν επρόκειτο για οικία του ηγεμόνα. Στον χώρο διασώζεται ακόμη κεραμική με εγχάρακτη και αυλακωτή διακόσμηση. Στη θέση «Βοσκού», 5 χιλιόμετρα δυτικά του χωριού, υπάρχει οικισμός που κατοικήθηκε από την προϊστορική και ιστορική περίοδο. Εκτός από λίγα προϊστορικά όστρακα, τα περισσότερα κεραμικά της περιοχής χρονολογούνται στους κλασικούς και ρωμαϊκούς χρόνους.¹

1.1 Σημαντικές χρονολογίες για τον οικισμό

—Το **1981** ιδρύεται ο Πολιτιστικός Όμιλος Ξυλαγανής

—Το **1986** θεμελιώνεται το Πολιτιστικό Κέντρο Ξυλαγανής

—Το **1992** ο παλιός αλευρόμυλος των Ουζουνόπουλου – Ατζεμιάν περιέρχεται στην ιδιοκτησία του Πολιτιστικού Ομίλου Ξυλαγανής –50% με αγορά και 50% από δωρεά– και αρχίζουν οι πρώτες εργασίες για τη μετατροπή του σε Λαογραφικό Μουσείο Ξυλαγανής

—Το **1994** ο ΠΟΞ αναγείρει το Μνημείο των 29 Ξυλαγανιωτών που σφαγιάσθηκαν από τα βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής το 1944.²

¹ Αρχείο Δημήτρη Δουμπουλάκη, Ανέστη Μωραΐτη, Σουλτάνας Πολιτσάκη-Παπαδημητρίου, Ιωάννη Παπαναστασίου, Άγγελου Γερμίδα, 9dim.komot.rod.sch.gr, Γιώργος Κεραμιδάς «Η βουλγαρική κατοχή», Θρακικός Ηλεκτρονικός Θησαυρός, Wikipedia, Παράσχος Ανδρούτσος «Ξυλαγανή: Το σκορδοχώρι της Ροδόπης», xronos.gr

² Απόστολος Μουζαλιώτης, *Όσα είδα κι άκουσα στο χωριό μου, την Ξυλαγανή Ροδόπης – Με αφορμή την Επέτειο των 100 χρόνων από την εγκατάσταση των προσφύγων*, Τζένη Κατσαρή-Βαφειάδη (επιμ.), Ξυλαγανή 2022, 16.

2 Αξιοθέατα του χωριού

2.1 Το Λαογραφικό Μουσείο

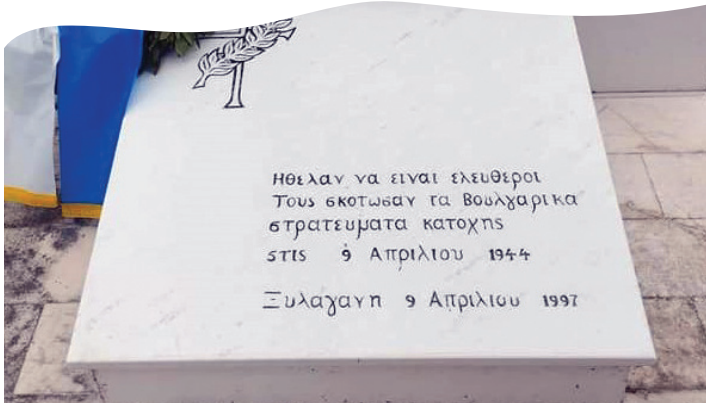
Το 1981 ιδρύθηκε ο Πολιτιστικός Όμιλος Ξυλαγανής, κορυφαία δραστηριότητα του οποίου αποτελεί το Λαογραφικό του Μουσείο. Σε έναν παλιό αλευρόμυλο, δωρεά των οικογενειών Ουζουνόπουλου και Ατζεμιάν, χτυπά η καρδιά της Λαογραφίας, της Παράδοσης και της Ιστορίας της Θράκης. Μετά από πολλά χρόνια δουλειάς, έχει στεγαστεί μια μεγάλη και πολύ ενδιαφέρουσα λαογραφική συλλογή. Έτσι, όχι άδικα, το Μουσείο αποτελεί το «καμάρι» του Πολιτιστικού Ομίλου Ξυλαγανής.

Το Μουσείο έχει συνολικό εμβαδόν 700 τ.μ. και 150 τ.μ. αύλειο χώρο. Σε δώδεκα ενότητες έχουν εκτεθεί ισάριθμες ενότητες μουσειακού υλικού. Στο ισόγειο υπάρχουν με τη σειρά: Το παραδοσιακό καφενείο, το καθαυτό τμήμα του μύλου, τα τμήματα του γεωργοκτηνοτροφικού βίου, των μικροαστικών επαγγελμάτων και της παρωχημένης τεχνολογίας.

Στον όροφο υπάρχει ο χώρος κατοικίας – οικοτεχνίας, με τμήματα και προθήκες για αντικείμενα σχετικά με τις διάφορες εκφάνσεις της ζωής. Ακολουθούν το παραδοσιακό παντοπωλείο, το εργαστήριο του ράφτη, το σχολείο και η προθήκη με διάφορα έγγραφα και άλλα ντοκουμέντα. Ιδιαίτερο, επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο προτελευταίος χώρος, αυτός του κοινωνικού βίου, όπου είναι στημένο το «πανηγύρι».

Ώρες Λειτουργίας: κατόπιν ραντεβού με τη Μαρία Παπαδοπούλου | Υπεύθυνη Μουσείου: Σουλτάνα Πολιτσάκη-Παπαδημητρίου

Τηλέφωνο επικοινωνίας: 6980881189

Προέλευση φωτογραφιών: www.paratiritis-news.gr

2.2 Το Μνημείο Πεσόντων

Το χρονικό της σφαγής 29 Ξυλαγανιωτών από τους Βούλγαρους

Του Αναστάσιου Τσερκέζη

Η Ελλάδα εισήλθε στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στις 28 Οκτωβρίου του 1940, λέγοντας το μεγάλο «ΟΧΙ» στους Ιταλούς του Μουσολίνι, που ζήτησαν την άνευ όρων παράδοση και υποταγή της χώρας. Η Ελλάδα νίκησε τους Ιταλούς, δρέποντας δάφνες και προκαλώντας τον παγκόσμιο θαυμασμό. Η Γερμανία του Χίτλερ αναγκάστηκε να στείλει ενισχυμένες δυνάμεις μέσω της φιλικά προσκείμενης Βουλγαρίας για την κατάληψη της χώρας. Οι Έλληνες αντιστάθηκαν, πολέμησαν ηρωικά και καθυστέρησαν τις επεκτατικές δυνάμεις του Χίτλερ –σημαντικό, όπως εκτιμήθηκε, για τη συνέχεια της έκβασης του αγώνα.

Με την κατάληψη της Ελλάδας, οι Γερμανοί παραχώρησαν στη Βουλγαρία τη Θράκη (από τον Νέστο ποταμό μέχρι ένα σημείο προ του Έβρου ποταμού) και, αργότερα, την Ανατολική Μακεδονία μέχρι τον Στρυμόνα ποταμό. Η Βουλγαρία δεν το θεώρησε απλή κατοχή αλλά ενσωμάτωση της Θράκης στα εδάφη της. Αντικατέστησε όλες τις Ελληνικές Αρχές με Βουλγαρικές: Αστυνομία, Στρατό, Παπά, Δασκάλους, Πρόεδρο Κοινότητας, και ενέγραψε στα δημοτολόγια ως Βούλγαρους υπηκόους όλο τον πληθυσμό, υποχρεώνοντάς τους μάλιστα να υπογράφουν ότι το επιθυμούν. Τα δημοτολόγια της κοινότητας και τα λοιπά στοιχεία τα κατέστρεψαν. Όλα τα παιδιά έπρεπε να φοιτούν στο βουλγαρικό Δημοτικό Σχολείο, να διδάσκονται τη βουλγαρική και μόνο γλώσσα, να βαπτίζονται με βουλγαρικά ονόματα (π.χ. Βασίλκου= Βασιλική), να υπηρετούν στον βουλγαρικό στρατό ως ντουρντουβάκια κ.λπ. Τους Έλληνες της Θράκης τους ΒΑΦΤΙΣΑΝ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ.

Στην Ξυλαγανή της Ροδόπης, πρώην βουλγαρικό χωριό με το όνομα Κουσλανλί, στο οποίο κατοικούσαν μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών του 1924 (με τη Βουλγαρία) Έλληνες πρόσφυγες από την Ανατολική Ρωμυλία κατά τα 2/3 και από την Ανατολική Θράκη κατά το 1/3 περίπου, οι Βούλγαροι συμπεριφέρθηκαν σαν άγριοι και εκδικητικοί κατακτητές, όπως εξάλλου και στα περισσότερα χωριά της Θράκης. Στην Ξυλαγανή, σε κάθε ελληνικό σπίτι είχαν εγκαταστήσει και μία βουλγαρική οικογένεια, την οποία συντηρούσε η ελληνική –στο πατρικό μου σπίτι είχαμε μία γριά, τη Ναυσικά, με τον γιο της τον Στόγιο, ο οποίος ήταν τυφλός. Την παραγωγή όλη την παρέδιδαν οι Ξυλαγανιώτες στις βουλγαρικές αρχές και τα πάντα ήταν ελεγχόμενα και με κουπόνι.

Τα κυνηγητικά όπλα των Ξυλαγανιωτών παραδόθηκαν στη Βουλγαρική Αστυνομία. Η απόκρυψη όπλου ήταν έγκλημα και τα βασανιστήρια θανατηφόρα. Ο πατέρας μου υπέστη βασανιστήρια, ξυλοδαρμό και φυλάκιση (στο μπουντρούμι), διότι κάποιος Ξυλαγανιώτης «ρουφιάνος» των Βούλγαρων, για λόγους δικούς του, είπε στις Βουλγαρικές Αρχές ότι δεν παράδωσε το κυνηγητικό του όπλο. Μη γνωρίζοντας τη βουλγαρική γραφή και γλώσσα ο πατέρας μου, για να εξηγήσει ποιο είναι το όπλο που παρέδωσε, μαστιγωνόταν επί διήμερο μέσα στο μπουντρούμι με μισό μέτρο νερό. Όταν πείστηκαν οι Βούλγαροι, μέσω διερμηνέα, ότι όντως παράδωσε το όπλο του (με ειδικά σημάδια στο κοντάκι), τον απελευθέρωσαν κατάμαυρο στο σώμα από το ξύλο και ημιθανή από τα βασανιστήρια. Ο παππούς μου έσφαξε κασίκα για

να τον περιτυλίξει με το δέρμα της και να απορροφηθούν τα αιματώματα –γιατρός δεν υπήρχε. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι Βούλγαροι στη συνέχεια έκλεισαν μέσα και ξυλοκόπησαν τον «ρουφιάνο» Ξυλαγανιώτη που τους είπε ψέματα –το όνομά του δεν το αναγράφω για ευνότους λόγους.

Η καταπίεση, οι ξυλοδαρμοί, οι αγγαρείες, οι κατασχέσεις και τα καταναγκαστικά έργα ήταν καθημερινά φαινόμενα. Πολλοί Ξυλαγανιώτες υπηρέτησαν στον Βουλγαρικό Στρατό ως ντουρντουβάκια, δηλαδή στα τάγματα καταναγκαστικών έργων. Ήταν σαν τα Αμελέ Ταμπούρου των Τούρκων. Η επιβίωση ήταν κατόρθωμα. Οι Ξυλαγανιώτες υπέστησαν επί τριάμισι χρόνια τα πάνδεινα από τους εκδικητικούς Βούλγαρους, οι οποίοι με πρόγραμμα σκόπευαν στην εθνοκάθαρση και τον εκβουλγαρισμό της Θράκης και των Θρακιωτών. Κάθε μέρα υπήρχε αγγαρεία για διάφορα καταναγκαστικά έργα. Ο δρόμος Ξυλαγανής μέχρι Κομοτηνή (17 χλμ.) είχε στρωθεί με τσακισμένη άσπρη πέτρα σε μέγεθος μιας παλάμης για να μη λασπώνει, με καθημερινή εργασία δεκάδων Ξυλαγανιωτών.

Η άρνηση ήταν αδιανόητη και η τιμωρία αναπόφευκτη. Συμπληρώθηκαν τρία μαρτυρικά χρόνια βουλγαρικών θηριωδιών, και οι Ξυλαγανιώτες έψαχναν τρόπο να απαλλαγούν από την τυραννία. Οι Θράκες επαναστάτησαν και δημιούργησαν αντάρτικες ομάδες. Οι νέοι της Ξυλαγανής βγήκαν στο βουνό για να απαλλαγούν από τον ζυγό. Την άνοιξη του 1944 σχημάτισαν αντάρτικο σώμα, το οποίο θα ενσωματωνόταν στο αντάρτικο του

Αντών Τσαούς (Φωστερίδη) της Δράμας στο Κοτζά Ορμάν της Ξάνθης. Βγήκαν στο βουνό (από Ξυλαγανή μέχρι τον Ίσμαρο), οπλισμένοι με ελάχιστα λιανοντούφεκα και σφαίρες τριάντα τρία παλικάρια, με αρχηγό τον Μιχάλη Κούπενο (Κούπκα), με το ψευδώνυμο «Καπετάν Τσανάκας».

Κατά αλφαβητική σειρά ήταν οι εξής:

- Αθανάσιος Ατσακανίδης
- Ευστάθιος Βασιλειάδης
- Παναγιώτης Βουτσάς
- Θεοδόσιος Γιαμούκης
- Ιωάννης Γουδαλάκης
- Ηλίας Δαγτζίδης
- Αντώνιος Δουδουλακάκης
- Γεώργιος Ζαραβάτης (διασώθηκε)
- Δήμος Ζαραβάτης
- Πέτρος Ζγούρας (17 ετών)
- Στέργιος Ζεματόπουλος
- Πασχάλης Καλλιγιάς (έφεδρος Ανθυπολοχαγός)
- Δημήτριος Καραγιαννάκης
- Γεώργιος Καράκης (πυροβολήθηκε στη Μαύρη Γέφυρα)
- Δημήτριος Κιουμουρτζής
- Κωνσταντίνος Κούπενος (διασώθηκε)
- Μιχαήλ Κούπενος (Καπετάν Τσανάκας, διασώθηκε)
- Νικόλαος Κωστόπουλος
- Αλέξανδρος Μήλιος
- Γαβριήλ Μήλιος

- Δημήτριος Μιντίδης
- Παναγιώτης Παπαγιαννίδης
- Δημήτριος Παπαδόπουλος
- Μιχαήλ Πυριλίδης
- Αθανάσιος Σκουταρίδης
- Νικόλαος Σκουταρίδης
- Δημήτριος Τσατλάκης
- Κωνσταντίνος Τσατλάκης
- Νικόλαος Τσερκέζης
- Τιμπλιάρακης (διασώθηκε, φυλακίστηκε και αθώωθηκε)
- Παναγιώτης Τσομπανόπουλος
- Λάζαρος Χαμαλίδης
- Πέτρος Χαμαλίδης.

Για τον τρόπο επικοινωνίας και συνένωσης με τον Αντών Τσαούς (Φωστερίδη), αποφάσισαν να στείλουν δύο από τα παλικάρια (Καράκη και Τιμπλιάρακη) να τον συναντήσουν. Πεζοί φθάσανε στη Μαύρη Γέφυρα του Ανάκιοϊ (Μητρικό). Στη Γέφυρα υπήρχε Βούλγαρος σκοπός και, για να τον αποφύγουν, προσπάθησαν να περάσουν το ποτάμι κολυμπώντας. Ο Βούλγαρος τους αντιλήφθηκε και πυροβόλησε. Σκότωσε τον Καράκη και τον Τιμπλιάρακη τον συνέλαβαν. Ο Τιμπλιάρακης υποβλήθηκε σε μαρτύρια και αναγκάστηκε μεν να ομολογήσει για την αποστολή του, οδήγησε όμως τους Βούλγαρους σε άλλη τοποθεσία από αυτή που βρίσκονταν οι επαναστατήσαντες Ξυλαγανιώτες. Οι Βούλγαροι παρόλα αυτά, με ένα τάγμα στρατού, όργωσαν τον γύρω ορεινό όγκο μέχρι τον Ίσμαρο για να τους εντοπίσουν. Στις 6 Απρι-

λίου 1944, νύχτα, τους εντόπισαν. Έγινε μια μάχη μικρής διάρκειας. Η έλλειψη πυρομαχικών και η πλημμελής γενικά οργάνωση της όλης επιχειρήσης δεν μπορούσε να έχει καλό αποτέλεσμα για τα παλικάρια μας. Ο απολογισμός της μάχης ήταν: Νεκροί Ξυλαγανιώτες δύο, ο Ιωάννης Γουδαλάκης και ο Λάζαρος Χαμαλίδης, και Βούλγαρος ένας. Οι Βούλγαροι συνέλαβαν τους είκοσι τρεις, ενώ επτά διέφυγαν κρυμμένοι μέσα στα πουρνάρια: ο Μιχάλης Κούπενος (Καπετάν Τσανάκας) με τον γιο του Κώστα και τον από κόρη γαμβρό του Γιώργο Ζαραβάτη, ο Αλέξανδρος Μήλιος, ο Δήμος Ζαραβάτης, ο Δημήτριος Κιουμουρτζής και ο Αθανάσιος Σκουταρίδης.

Οι τρεις από αυτούς, ο Μιχάλης Κούπενος, ο Κώστας Κούπενος και ο Γεώργιος Ζαραβάτης κατόρθωσαν να φθάσουν στην Κομοτηνή με περιπέτειες και κινδύνους που έχω ακούσει πολλές φορές και η περιγραφή τους είναι μεγάλης διάρκειας. Εγκαταστάθηκαν στο υπόγειο του σπιτιού του μπαρμπα-Γιώργη και της κυρίας Μαριγώς (ξαδέλφης του Μιχάλη Κούπενου), στο Αρμενιό, κοντά στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο. Εκεί παρέμειναν μήνες, μέχρι και την Απελευθέρωση και την αποχώρηση των Βούλγαρων. Στο σπίτι αυτό έμεινα ως μαθητής Γυμνασίου επί τέσσερα χρόνια και έχω ακούσει άπειρες ιστορίες για τη δραματική διαβίωσή τους στο υπόγειο του δωματίου που κοιμόμουν, για τις εφόδους των Βούλγαρων που τους έψαχναν και τη διατροφή τους. Στις επανειλημμένες βουλγαρικές εφόδους, κοβόταν η ανάσα της κυρίας Μαριγώς, που λαχταρούσε κάθε φορά μήπως ανακαλύψουν το καπάκι του υπο-

γείου που ήταν σκεπασμένο με κουρελού.

Ο Αλέξανδρος Μήλιος βάδισε προς την Εργάνη (κοντινό χωριό), έπεσε σε βουλγαρική περίπολο, τραυματίστηκε και τελικά βρέθηκε νεκρός σε άλλο σημείο με τραύματα. Οι Δήμος Ζαραβάτης και Δημήτριος Κιουμουρτζής για αρκετές μέρες κρύβονταν στα υψώματα και στα χωράφια του χωριού Σεβαστή (Σινδικλέρ). Κάποιος μουσουλμάνος κάτοικος του χωριού τους πρόδωσε. Σε ενέδρα που έστησαν οι Βούλγαροι σκότωσαν τον Δήμο Ζαραβάτη και λίγες μέρες μετά συνέλαβαν και εκτέλεσαν και τον Δημήτριο Κιουμουρτζή με πρόχειρες και βάρβαρες διαδικασίες. Ο Θωδωρής Κιουμουρτζής είχε διπλή απώλεια: έσφαξαν οι Βούλγαροι τον γιο του Δημήτρη και τον γαμβρό του Νικόλαο Τσερκέζη, που του άφησαν τέσσερα εγγόνια (αγέννητα έως τριών ετών).

Κάπου στον κάμπο της Κομοτηνής συνέλαβαν οι Βούλγαροι τον Αθανάσιο Σκουταρίδη και τον εκτέλεσαν. Ο Τσιμπλιάρης, μετά την Απελευθέρωση, καταδικάστηκε, φυλακίστηκε, αλλά τελικά αθωώθηκε και έζησε στην Ξυλαγανή μέχρι βαθύ γήρατος. Στα υπόλοιπα είκοσι τρία παλικάρια που συνέλαβαν οι Βούλγαροι, έβγαλαν όλο το μένος τους. Τους βασάνισαν μέχρι θανάτου. Μισοζωτανούς, παραμορφωμένους και σακατεμένους τους μετέφεραν με φορτηγό τσουβαλιασμένους στη Βουλγαρία για δίκη και εκτέλεση. Η απόφαση ήταν άμεση. Επιστροφή στην Ξυλαγανή και εκτέλεση προς παραδειγματισμό. Μαύρες ημέρες και πένθιμες. Όλα τα κάλυπτε φοβέρα, σκλαβιά, θρήνος και οδυρμός. Ουδείς πλέον τολμούσε να μιλήσει ή να διαμαρτυρηθεί. Στις 9 Απριλίου έγινε

η εκτέλεση των είκοσι τριών παλικαριών στο σημείο που βρίσκεται σήμερα το Μνημείο (2,5 χλμ. περίπου έξω από την Ξυλαγανή). Στη συνέχεια, με κάρα, τους μετέφεραν και τους έθαψαν ομαδικά στον Καράτεπε (Μαύρο Λόφο), στην άλλη μεριά του χωριού. Η διέλευση έγινε μέσα από το χωριό προκλητικά και σαδιστικά, αφηφώντας και αδιαφορώντας για τον αβάστακτο πόνο και την ψυχική κατάσταση των γονιών τους, των παιδιών τους, των συζύγων και αδελφών τους.

Φήμες διέρρευσαν από Βούλγαρους ότι θα γίνει σφαγή όλων των άνω των 16 ετών ανδρών της Ξυλαγανής. Μαύρες ώρες και μέρες στο χωριό. Κλάματα, οδυρμοί και κλίμα μελλοθανάτων. Φρουρά και απαγόρευση κυκλοφορίας. Προφανώς δεν εγκρίθηκε από τη «μεγαλόκαρδη» κυβέρνηση τους και δεν πραγματοποιήθηκε. Τα πάντα υπέστησαν οι Ξυλαγανιώτες.

Μετά την Απελευθέρωση έγινε η εκταφή των μαρτυρικά σφαγιασμένων ανδρών και η ταφή τους στο σημείο που εκτελέστηκαν, όπου και το

σημερινό Μνημείο. Μέσα σε αυτά τα παλικάρια ήταν και ο αδελφός του πατέρα μου (Νικόλαος Τσερκέζης, 33 ετών), που άφησε σύζυγο με τρία παιδιά. Η γιαγιά μου η Βασιλική τον έκλαψε μέχρι το τέλος της ζωής της, μαζί με άλλες δύο κόρες που έχασε προηγουμένως.

Τα μαύρα τα φόρεσε η Ξυλαγανή για πολλά χρόνια. Συνεχίζει να τιμά βεβαίως τη μνήμη των παιδιών της που έπεσαν ηρωικά για τη λευτεριά. Ακολούθησε αμέσως σχεδόν ο Εμφύλιος, που οι Ξυλαγανιώτες τον πλήρωσαν, επίσης, με αίμα, όπως και όλη η Ελλάδα. Οι ληστείες, οι πυρπολήσεις, οι ζωοκλοπές, οι αναγκαστικές κατατάξεις στα ανταρτικά σώματα και οι φόννοι από ελληνικά χέρια πόνεσαν πιο πολύ και άφησαν ανεξίτηλα σημάδια και πολλαπλά παράγωγα. Εμείς, οι συγγενείς και απόγονοι των ηρωικά πεσόντων παλικαριών της Ξυλαγανής, πιστοί στις αρχές και τα ιδανικά μας, τιμούμε τη μνήμη τους, δεν τους ξεχνάμε και θα στέλνουμε κάθε χρόνο ιστορικό μήνυμα των επαίσχυντων πράξεων στους υπαίτιους αλλά και στους απογόνους τους.

ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΗΡΩΙΚΑ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΞΥΛΑΓΑΝΙΩΤΩΝ!

2.3 Η Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη

Της Κυριακής Κατραμάδου³

Προέλευση φωτογραφιών βιβλιοθήκης:
Ομάδα facebook «Παιδική και
Εφηβική Βιβλιοθήκη Ξυλαγανής»

Η Βιβλιοθήκη λειτούργησε για πρώτη φορά το 1983. Ένα τυχαίο πέρασμα από την Ξυλαγανή της Anne Schlumberger είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση της Παιδικής και Εφηβικής Βιβλιοθήκης του οικισμού.

Η Anne Schlumberger καταγόταν από γαλλική αστική οικογένεια, που δραστηριοποιούνταν επιχειρηματικά στη νότιο Αφρική. Είχε την τύχη να μορφωθεί και να αποκτήσει ευρωπαϊκή παιδεία, που τη βοήθησε να καταλάβει την αξία της μόρφωσης. Ο θαυμασμός της για το αρχαίο ελληνικό πνεύμα την έφερε κοντά στην Ελλάδα, στην Αθήνα, στην οποία και διέμενε μεγάλα χρονικά διαστήματα. Μετά από τη δημιουργία μιας όμορφης παιδικής βιβλιοθήκης στη Γαλλία, θέλησε να μεταφέρει την εμπειρία της και στην Ελλάδα. Στόχος της ήταν η ανάπτυξη της φιλανθρωπίας, κυρίως στα παιδιά που ζούσαν σε περιοχές εργατικές, υποβαθμισμένες περιβαλλοντικά, όπως η Ελευσίνα, καθώς και σε απομακρυσμένες από την πρωτεύουσα, παραμεθόριες περιοχές, όπως το Σουφλί και οι Φέρες.

Επιπλέον, όλες οι προαναφερθείσες πόλεις είχαν και ένα πολιτιστικό «στίγμα». Η Ελευσίνα τα «Μυστήριά» της, το Σουφλί το μετάξι και οι Φέρες την Κοσμοσώτεια, που έφερε τη σφραγίδα του Βυζαντίου. Η Ξυλαγανή ήταν μια απομακρυσμένη κωμόπολη, μακριά από το διοικητικό κέντρο της χώρας, χωρίς όμως ιστορικά να τη διακρίνει κάτι σπουδαίο και σημαντικό. Τον Ιούνιο του 1983, όμως, όταν η Schlumberger, παρακάμπτοντας από τον κόμβο της Μέσσης για Κομοτηνή, είδε τις θεριζοραλωνιστικές

³ Η Κυριακή Κατραμάδου διετέλεσε Υπεύθυνη της Παιδικής και Εφηβικής Βιβλιοθήκης Ξυλαγανής κατά τα έτη 1991-2010.

μηχανές να δουλεύουν στον κάμπο της Ξυλαγανής, αφουγκράστηκε πως και εδώ είναι ένας σημαντικός τόπος και σίγουρα μια παιδική βιβλιοθήκη θα πάρει τη θέση που της αξίζει. Η εργατικότητα και ο μόχθος των κατοίκων που αποτυπωνόταν στον κάμπο έδινε στις αρχές της δεκαετίας του '80 ζωή και ελπίδες στην κοινωνία της Ξυλαγανής για ένα καλύτερο αύριο.

Το Υπουργείο Γεωργίας και ο Αγροτικός Συνεταιρισμός το απέδειξαν με το να σταθούν συμπαραστάτες στο πρωτόγνωρο για την Ξυλαγανή εγχείρημα. Ένα επιχειρησιακό κέντρο που στήθηκε στην Αθήνα ανέλαβε να τροφοδοτεί τις ολοένα αυξανόμενες αριθμητικά παιδικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα με βιβλία και εκπαιδευτικά προγράμματα. Τα βιβλία επιλέγονταν από νέους ανθρώπους, ενθουσιώδεις, που είχαν εμπειρία από την Παιδική Βιβλιοθήκη του Clamart στη Γαλλία. Στο τιμόνι του δικτύου των βιβλιοθηκών βρισκόταν η Έλγκα Καββαδία, ανιψιά του σπουδαίου Έλληνα ποιητή Νίκου Καββαδία. Αυτή ανέλαβε και τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Αυτές οι δυο γυναίκες που λάτρευαν τα βιβλία στάθηκαν ικανές να φτιάξουν κάτι μοναδικό. Οι υπεύθυνοι των βιβλιοθηκών το εισπράξαμε όλο αυτό και το μεταδώσαμε στα παιδιά. Δεν υπήρχε κάτι αντίστοιχο τότε στην Ελλάδα. Οι βιβλιοθήκες ενημερώνονταν κάθε μήνα με καινούργια βιβλία, μουσικές, αφίσες, επιτραπέζια παιχνίδια, αλλά και ένα καινούργιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έβγαζε τα παιδιά από τα στενά όρια μιας μικρής και απομακρυσμένης κωμόπολης.

Τα παιδιά της Ξυλαγανής, αλλά και τα παιδιά των γύρω χωριών, ενέταξαν τη Βιβλιοθήκη στη ζωή τους, ενώ η φήμη της ξεπέρασε και τα όρια του Νομού με τις καινοτόμες δράσεις της και τον μεγάλο αριθμό προσέλευσης –την Παρασκευή και το Σάββατο ο αριθμός των παιδιών που την επισκεπτόταν ξεπερνούσε κατά πολύ αυτόν που αντιστοιχούσε στον συνολικό αριθμό μαθητών Δημοτικού, Γυμνασίου και του

Λυκείου Ξυλαγανής. Η Βιβλιοθήκη διακρίθηκε τρεις φορές μετά το 1991 για τον τρόπο προσέγγισης προγραμμάτων υψηλών, θα έλεγε κανείς, απαιτήσεων για παιδιά, όπως αυτό του “Bauhaus” –η τέχνη για τον άνθρωπο, που είχε περάσει σε μια άλλη φάση, αυτή της Βιομηχανικής Επανάστασης, αλλά και για τον άνθρωπο που άρχισε να διεκδικεί, και αυτό σε κάποιους δεν άρεσε καθόλου, με αποτέλεσμα να προσπαθήσουν να διαλύσουν αυτό το κίνημα-σχολή.

Τα παιδιά επιδίδονταν σε έρευνα μέσα στη Βιβλιοθήκη, χωρίς ποτέ κανένας μας να είναι αυθεντία, για να τα ανακαλύψουν όλα αυτά. Το 2010 και ενώ λίγα χρόνια πριν η Madame Schlumberger είχε παραδώσει τις Βιβλιοθήκες στο Υπουργείο Παιδείας, η έλευση της οικονομικής κρίσης κλόνησε τον θεσμό των Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών με την υποχρηματοδότηση. Το Ίδρυμα Μποδοσάκη, που υπήρξε για χρόνια χορηγός της Βιβλιοθήκης της Ξυλαγανής, δεν μπορούσε να την υποστηρίξει μεμονωμένα από τη στιγμή που το δίκτυο κατέρρευε και η χορηγία δεν διασφαλιζόταν.

Μάλλον, όλοι εμείς διεκδικήσαμε την επαναλειτουργία της «χαλαρά», νομίζοντας πως έτσι μαγικά, όπως άνοιξε την πρώτη φορά, θα ξανάνοιγε. Παλαιότερα, κανείς στην Ξυλαγανή δεν θα μπορούσε να φανταστεί να μην υπάρχει η Βιβλιοθήκη στο χωριό, καθώς, συν τοις άλλοις, καμάρωνε γι' αυτή. Τα παιδιά της Ξυλαγανής τη στερήθηκαν μια χρονική περίοδο που την είχαν περισσότερο ανάγκη.

Η Βιβλιοθήκη έχει περιέλθει στη δικαιοδοσία του Δήμου Μαρωνείας-Σαπών και η επαναλειτουργία της, μόνη ή περιστασιακή, εναπόκειται στην «ευαισθησία» του εκάστοτε Δημάρχου και των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου. Από το 2010 μέχρι το 2022 τα παιδιά της Ξυλαγανής στερήθηκαν έναν χώρο που πολύ αγαπούσαν. Η οικονομική κρίση, ως

γνωστόν, μείωσε τα εισοδήματα μεγάλης μερίδας των Ελλήνων. Οι βιβλιοθήκες σήμερα είναι απαραίτητες όσο ποτέ άλλοτε. Πόσο θα λυπόταν η κ. Άννα των Βιβλιοθηκών μας, που μια τόσο όμορφη Βιβλιοθήκη, η οποία περιβάλλεται από αυλή, δροσίζεται από έναν πλάτανο το καλοκαίρι και είναι γεμάτη βιβλία, έμεινε για όλα αυτά τα χρόνια κλειστή!

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι η Βιβλιοθήκη μπορεί να αποτελούσε για τους μαθητές προέκταση του σχολείου (η λειτουργία της ξεκινούσε στις 15:00), εντούτοις ήταν ένας χώρος όπου τα παιδιά μπορούσαν ελεύθερα να επιλέξουν ανάμεσα σε 7.500 επιλεγμένους τίτλους τι θα δανει-

στούν να διαβάσουν και όχι μόνο. Γιατί έτσι είναι οι βιβλιοθήκες! Τα παιδιά που υπήρξαν θαμώνες της Παιδικής Βιβλιοθήκης κατάλαβαν σύντομα ότι δεν διάβαζαν βιβλία για να γράφουν καλές εκθέσεις και να βελτιώνουν το λεξιλόγιό τους, όπως έλεγαν οι γονείς και οι δάσκαλοί τους, αλλά γιατί μέσα από αυτά ανακάλυπταν τον εαυτό τους, που, μεγαλώνοντας, άλλαζε και σκέφτονταν ολόένα και διαφορετικά, ανακάλυπταν τους άλλους, τη γη, την τέχνη, τον κόσμο γενικότερα. Και το κυριότερο περνούσαν υπέροχα! Και αυτό ήθελαν να το μοιράζονται και με τους φίλους τους όταν σχολίαζαν τα βιβλία, προτείνοντάς τα ο ένας στον άλλο.

Τα τελευταία χρόνια την ευθύνη επαναλειτουργίας της Βιβλιοθήκης έχει αναλάβει ο Σύλλογος Γυναικών Ξυλαγανής και το κάνει, κατά κοινή ομολογία, με πολύ πετυχημένο τρόπο, υλοποιώντας δημιουργικές δράσεις για παιδιά σχολικής ηλικίας.

2.4 Το Πολιτιστικό Κέντρο

Το Πολιτιστικό Κέντρο Ξυλαγανής είναι ένας πολυχώρος που συσσεγάζει όλους τους Συλλόγους του χωριού. Εκεί πραγματοποιούνται εκδηλώσεις, ομιλίες, παραδίδονται μαθήματα παραδοσιακών χορών και μουσικής. Στο Κέντρο αυτό φιλοξενείται μια πλούσια έκθεση φωτογραφιών της καθημερινότητας των Ξυλαγανιωτών, από τη δεκαετία του '30 έως και του '70. Υπάρχουν, επίσης, εντυπωσιακές φωτογραφίες με την τοπική ενδυμασία, τα σπίτια, αλλά και με τα γλέντια και τους χορούς.

Προέλευση φωτογραφίας: www.elapopsi.gr

Προέλευση φωτογραφίας:
www.paratiritis-news.gr

2.5 Το εξωκλήσι της Αναλήψεως του Σωτήρος

Το εξωκλήσι της Αναλήψεως του Σωτήρος βρίσκεται στο νοτιο-ανατολικό άκρο του χωριού, επάνω σε ένα ύψωμα με υπέροχη θέα, την οποία μπορεί να απολαύσει ο επισκέπτης. Παλαιότερα, οι Βούλγαροι κάτοικοι το είχαν αφιερωμένο στους Αγίους Κύριλλο και Μεθόδιο, τους οποίους και τιμούσαν κάνοντας πανηγύρι. Στις μέρες μας, τελείται εορταστικός πανηγυρισμός με Θεία Λειτουργία και μοίρασμα του Κουρμπανιού.

Προέλευση φωτογραφίας:
Ομάδα facebook «Ξυλαγανή παλιά και νέα»

2.6 Το εξωκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης

Το εξωκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του χωριού. Κτίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όταν έπεσε μεγάλη και θανατηφόρα αρρώστια στην Ξυλαγανή. Οι νεκροί ήταν τότε πάρα πολλοί και επειδή γιατροί δεν υπήρχαν, οι κάτοικοι ζητούσαν τη βοήθεια των Αγίων. Το εξωκλήσι βρίσκεται στη μέση ενός καταπράσινου δασυλλίου με αιωνόβιους πλάτανους, που δημιουργούν μια απολαυστική δροσιά και παχύ ίσκιο.

Προέλευση φωτογραφιών:
Ομάδα facebook «Ξυλαγανή παλιά και νέα»

Μαρτυρία της Αναστασίας Τορονίδου για τα εξωκλήσια του χωριού

Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Αναστασίας Τορονίδου, κατοίκου Ξυλαγανής, τα τέσσερα συνολικά εξωκλήσια, πάνω στους καταπράσινους λόφους που στολίζουν την Ξυλαγανή, το τότε Κουσλανλί, κτίστηκαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όταν έπεσε μεγάλη και θανατηφόρα αρρώστια στην περιοχή. Οι κάτοικοι ζήτησαν τη βοήθεια των Αγίων και έκτισαν έτσι τέσσερα εξωκλήσια σε σχήμα σταυρού: Ανατολικά του Αγίου Κωνσταντίνου, δυτικά του Αγίου Δημητρίου, βόρεια της Παναγίας και νότια της Αναλήψεως. Το εξωκλήσι της Αναλήψεως, μέχρι το 1922 που ήρθαν οι πρόσφυγες, έφερε το όνομα Κυρίλλου και Μεθόδιου. Έτσι, και η Ξυλαγανή, όπως συμβαίνει και με την ομόλογη περίπτωση της γειτονικής Ξάνθης, έγινε «αγγελοφύλακτη», αφού και στην Ξάνθη μοναστήρια κι εκκλησίες σχηματίζουν το σημείο του σταυρού.⁴

⁴ Απόστολος Μουζαλιώτης, *Όσα είδα κι άκουσα στο χωριό μου...*, ό.π., 12.

3 Προτάσεις για διαμονή

Παραδοσιακός Ξενώνας «Ρωμυλία». Ο καλύτερος τρόπος για να γνωρίσεις έναν τόπο είναι να μάθεις την παράδοση και τη λαογραφία του. Στην Ξυλαγανή βρίσκεται ο Παραδοσιακός Ξενώνας «Ρωμυλία», ένα κατάλυμα το οποίο προσφέρει μοναδική ποιότητα και διαμονή σε εξαιρετικό περιβάλλον, που «μυρίζει» παράδοση. Ο Ξενώνας είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ιστορία του τόπου, μιας και το όνομά του το πήρε από την καταγωγή των ανθρώπων που έμεναν εκεί. Πιο συγκεκριμένα, ο προπάππος της ιδιοκτήτριας γεννήθηκε στην Ανατολική Ρωμυλία το 1878 και ήρθε στην Ξυλαγανή το 1924 με την ανταλλαγή των πληθυσμών. Ο Ξενώνας αρχικά ήταν κατοικία και μαγαζί, στο οποίο διέμενε το ένα από τα παιδιά του προπάππου.

Η έμπνευση των ονομάτων των δωματίων «Στογιάννης», «Δάφνη», «Μάρω» και «Καλλινώ» προήλθε από τα ονόματα των αδερφών του ιδιοκτήτη της οικίας. Το κάθε δωμάτιο έχει να διηγηθεί και τη δική του ιστορία, είτε με φωτογραφίες είτε με αντικείμενα που είναι τοποθετημένα σε περίοπτη θέση. Το κατάλυμα διαθέτει δίκλινα, τρίκλινα και τετράκλινα δωμάτια με θέα τον κήπο, το χωριό, τον «Κρεμαστό Λόφο» και την απέραντη ομορφιά του πράσινου στην οροσειρά της Ροδόπης.

Ο Ξενώνας βρίσκεται σε ένα ιστορικό σημείο της Θράκης, πολύ κοντά στα εδάφη που έζησε ο ομηρικός Κύκλωπας, τα οποία οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να τα γνωρίσουν και βιωματικά. Τέλος, αν είστε έτοιμοι να βουτήξετε στον βυθό ενός πλούσιου τόπου, απέχει μόλις λίγα χιλιόμετρα από τις γραφικές και ζεστές παραλίες του θρακικού πελάγους. Διαλέξτε το δωμάτιο που σας ευχαριστεί και ελάτε να σας φιλοξενήσουμε!

4 Προτάσεις για διασκέδαση

Στους καλύτερους

Τα Κωστοπουλάκια
καφενείο

Τηλ. 25333 00384
Ευλαγανή Κομοτηνής

ΚΑΦΕ ΣΝΑΚ ΜΠΑΡ
«ΟΡΦΕΑΣ»

ΜΕΝΑΓΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
τηλ.: 25330 22103
ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΥΛΑΓΑΝΗΣ

ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ

ΜΥΘΟΣ
ΕΥΛΑΓΑΝΗ
Ν. ΡΟΔΩΠΗΣ

Λουλούδης Δημήτρης
Ευλαγανή

ο Πλάτανος

ΤΑΒΕΡΝΑ - ΠΙΤΣΑΡΙΑ - ΚΑΦΕ

Το κατάστημα
θα λειτουργεί ως ταβέρνα
κατά τους χειμερινούς μήνες
Παρασκευή - Σάββατο
και Κυριακή.
Τις υπόλοιπες ημέρες
θα λειτουργεί
ΜΟΝΟ τα Delivery

Delivery
25330 22327
6946 875832

Από το πρωί έως αργά το βράδυ

Θωμαή
ΚΑΦΕ - ΨΗΣΤΑΡΙΑ

ΕΥΛΑΓΑΝΗ Τ. 25330 22994

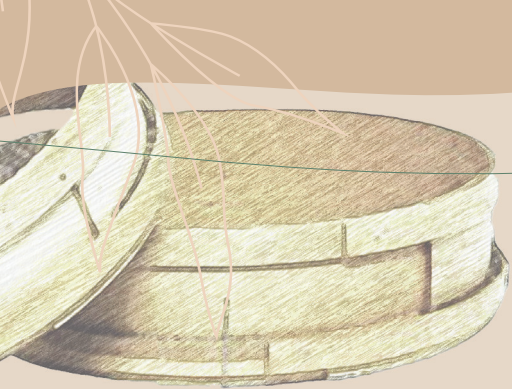

Pizza Napoli

ΚΑΦΕ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ
ΠΙΤΣΑΡΙΑ

Ευλαγανή Ν. Ροδόπης
25330 22047
6972 001306

Κισσούδης Κωνσταντίνος

Χορηγός σχεδιασμού ηλεκτρονικής
και έντυπης έκδοσης

